

TEKST 1

Polyb, *Om romernes statsforfatning*

Indledende note: Polyb (ca. + 200 til ca. + 118) var græsk politiker og historiker. Polyb kom til Rom som gidsel efter erobringen af Makedonien i + 167, men blev hurtigt ven med en kreds af førende politikere i Rom. Polyb skrev på græsk et værk om, hvorfor Rom udviklede sig til en stormagt. I dette uddrag, fra 6. bog, kap. 3-4 og 11, diskuterer han Roms forfatning med udgangspunkt i en kritik af andre græske forfattere.

De fleste af dem nævner nu tre slags forfatninger, af hvilke de kalder den ene kongedømme, den anden adelsdømme (aristokrati) og den tredje folkedømme (demokrati). Men det synes mig, at man med god grund kunne spørge dem, om de anfører disse statsforfatninger som de eneste eller måske kun som de bedste. I begge tilfælde synes de mig at fejle; for det første er det åbenbart, at man må anse den forfatning for den bedste, som er sammensat alle de ovennævnte arter ...

Derfor må man sige, at der er seks slags forfatninger; de tre ovennævnte, som alle taler om, og tre, som er beslægtede med dem, nemlig enevælde, fæmandsvælde (oligarki) og pøbelvælde (ochlokrati). Først opstår nu formløst og af en vis nødvendighed enevælden. Efter den følger og af den skabes kongedømmet med faste former og gode indretninger. Når nu dette går over i sin beslægtede slette afart, jeg mener tyranniet, så op-

står der ved dettes afskaffelse et aristokrati. Er dette så efter naturens orden udartet til et oligarki, og mængden i sin harme har straffer de styrendes uretfærdigheder, opstår der et demokrati; men af folkets overmod og løslighed fremgår igen med tiden et ochlokrati. At dette nu virkelig forholder sig, som jeg har sagt, kan man sikrest erfare ved at lægge mærke til hver enkelt af disse arters begyndelse, udvikling og forvandling. For kun den, der har forstået, hvorledes enhver af dem opstår, kan forstå hver enkelts vækst og blomstring, omslaget og afslutningen, samt når, hvorledes og hvor den igen vil indtræde. Men særlig har jeg ment, at denne fremgangsmåde vil passe for den romerske forfatning, fordi den fra begyndelsen af har fået sin indretning og vækst på naturlig vis ...

Der var nu, som jeg ovenfor sagde, i alt tre magter, der rådede i den romerske stat; og så ligelig og passende var alt ordnet i det enkelte, og forvaltedes ved disse, at ingen, ikke engang romerne selv, kunne sige med sikkerhed, om forfatningen i sin helhed var aristokratisk eller demokratisk eller monarkisk. Og dette er ganske naturligt. Når man nemlig kun så hen til konsulernes magt, måtte den synes fuldt ud monarkisk og kongelig; så man derimod hen til senatets magt, måtte den synes aristokratisk; og endelig ville man betragte mængdens magt, måtte man ganske vist anse den for demokratisk.

(Oversat af Joh. Forchhammer)